

УДК: 336. 221(477)

Леся Барабаш

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет, м. Умань, Україна
lbarabash1705@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-4836-8950

ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПОВОЄННУ ПЕРСПЕКТИВУ

Lesia Barabash

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Uman National University, Uman, Ukraine

VECTORS OF IMPROVING UKRAINE'S TAX POLICY IN THE POST-WAR PERSPECTIVE

Анотація. Податкова політика держави є важливою складовою системи регулювання економіки. Її суперечність полягає у пошуку компромісу між економічною ефективністю та соціальною справедливістю. Відтак, у сучасному вимірі фінансово-економічного середовища України, податкова політика покликана сформуванню сприятливого багатовекторного середовища взаємодії на основі узгодженого діалогу «платник-держава», пов'язане з повноцінним фінансуванням суспільних потреб і підтримкою різних соціальних верств і груп населення та забезпеченням сталого економічного зростання.

Наразі ж ключові характеристики податкової політики носять негативний характер: підвищення на 0,4 в.п. станом на кінець 2024 р. порівняно з 2019 р. рівня податкового навантаження та втрати державного і місцевих бюджетів у розмірі 26,6 млрд грн та 9,2 млрд грн відповідно станом на кінець 2022 р. внаслідок неефективних податкових пільг.

Саме тому важливо виокремити перспективні вектори вдосконалення податкової політики України на повоєнну перспективу, виходячи з наявних проблем і потенційних потреб та можливостей.

Ключові слова: податкова політика, податкова система, податкове навантаження, податкові пільги, податкове стимулювання.

Abstract. The state tax policy is an important component of the system of economic regulation and the mechanism for managing the socio-economic development of the state, as well as one of the basic signs of the country's sovereignty and, at the same time, a condition for its independence. Each state chooses its own priorities in the implementation of tax policy, which help to achieve its goals: socio-economic development, environmental safety, importance in the international arena, multifaceted cooperation and harmonization of relations in tax, customs, legal and other areas, etc.

The main contradiction of tax policy is to find a compromise between economic efficiency and social justice. Therefore, in the current dimension of the financial and economic environment of Ukraine, the tax policy is designed to create a favorable multi-vector environment of interaction based on a coordinated taxpayer-state dialogue, related to the full financing of social needs and support for various social strata and groups of the population and ensuring sustainable economic growth.

At present, one of the basic aspects characterizing the effectiveness of tax policy implementation in the socio-economic context – the level of tax burden – shows upward trends (+0.4 percentage points as of the end of 2024 compared to 2019), which is generally a negative characteristic. In 2019-2022, both the state and local budgets received unsatisfactory results in the context of the implementation of the state tax policy through tax incentives: their losses from the inefficiency of the aforementioned tax instrument amounted to UAH 26.6 billion and UAH 9.2 billion, respectively, as of the end of the study period.

Therefore, the key ideas for the overall optimization of tax policy in Ukraine in the near future should be the following: stimulation of investment and entrepreneurial activity; increasing the level of environmental safety; preserving the health of the nation; strengthening the fairness of taxation; regulation of regional development; transparency, accessibility and clarity of the tax system.

In the context of directing tax policy to the socio-economic development of the state, four main vectors should be followed: optimization of the labor market, stimulation of entrepreneurial activity, rationalization of tax benefits and regulation of the tax burden.

Key words: tax policy, tax system, tax burden, tax benefits, tax incentives

Постановка проблеми загалом та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному фінансовому світі податки стали невід'ємною складовою та базовим джерелом ресурсів держави. Однак наявність монопольного права встановлення й означення умов їх функціонування не є гарантією високої ефективності даного інструменту. Особливо – для України, у складний період воєнного стану та на перспективу повоєнної відбудови. Саме тому важливо надати податкам, як вагомому фінансовому, економічному та навіть соціальному інструменту, правильне спрямування, з означенням відповідних пріоритетних напрямів розвитку функціонування.

Створення ефективної та справедливої податкової системи є непростим завданням, особливо для країн, що розвиваються і прагнуть інтегруватися в міжнародну економіку. За ідеальних умов реалізації та показників функціонування, податкова система повинна суттєво збільшувати фінансові надходження до бюджету держави без надмірних запозичень. Окрема умова – гармонізація з податковими системами країн, які перебувають у просторі дружньої співпраці. І для досягнення означеної мети необхідна цілісна програма, за допомогою якої податки зможуть виконати своє призначення – податкова політика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Податкова політика – явище комплексне та багатогранне. Розмірковуючи над її сутністю, науковці західних економічних систем вважають, що її варто називати «фіскальною», апелюючи до основного призначення податків – наповнити бюджет, що втілюється за допомогою

фіскальної функції податків [1, с. 95]. Але податкам притаманний не лише фіскальний зміст, а й регулюючий, соціальний, розподільчий, тому, на нашу думку, фіскальну та податкову політики не варто ототожнювати.

Вітчизняні вчені Л. Касьяненко і В. Чайка вважають, що податкова політика є складовою частиною широкого економічного простору та зауважують, що її слід розуміти як базовий напрям економічної політики держави, метою якого є формування централізованих публічних фондів коштів для подальшого фінансування витрат державного та місцевих бюджетів і створення сприятливого соціально-економічного клімату в державі [2, с. 272; 3, с. 86]. Дану позицію, дещо поглиблюючи її, підтримує О. Зельдіна, яка трактує податкову політику як «... один із основних напрямків державної економічної політики, що спрямований на забезпечення економічного обґрунтування податкового навантаження на суб'єктів господарювання, стимулювання суспільно необхідної економічної діяльності суб'єктів, а також дотримання принципу соціальної справедливості та конституційних гарантій прав громадян при оподаткуванні їх доходів» [4, с. 103].

На суспільній спрямованості державної податкової політики концентрується Ю. Руденко, розглядаючи її як явище, що «... має потужну суспільну функцію, є системою правових, економічних і організаційно-контрольних заходів органів публічної влади щодо встановлення та стягнення податків і податкових платежів з метою формування фінансової бази держави для подальшого виконання покладених на неї завдань і функцій, стимулювання соціально-економічного розвитку, забезпечення національної безпеки, надання, на основі взаємодії державної влади та інститутів громадянського суспільства, суспільних послуг населенню [5, с. 98].

Кожне з наведених трактувань податкової політики поглиблює її сутнісні характеристики, вибудовуючи нові грані розуміння. А тому, узагальнивши вищевисвітлене, можна виокремити три вектори розуміння податкової політики: вузькоспрямований – що концентрується на сфері оподаткування [6, с. 18]; функціонально-цільовий, особливістю якого є виділення функціональних можливостей та (або) економічної сутності податків, зазначенням поточних цілей реалізації податкової політики; стратегічно-орієнтований підхід, якому властиве виокремлення цільових стратегічних орієнтирів, перспективних вимог та (або) рамок обмежень податкової політики.

Розмірковуючи з приводу ефектів, яких можна досягнути за допомогою податкової політики, слід зауважити на балансуєчій ролі податків в економіці. А відтак і податкова політика головною своєю ціллю має збалансування: інтересів платників податків і держави в цілому та держави, регіонів і територіальних громад зокрема шляхом встановлення переліку й умов функціонування податкових платежів, можна здійснювати регулювання запитів суспільства у різних сферах життєдіяльності. Тобто можемо стверджувати, що податкова політика є сукупністю засобів впливу у сфері оподаткування, що проявляється на різних рівнях економічної системи та спрямована на досягнення виконання податками їхнього функціонального призначення з метою реалізації завдань і функцій держави.

Залежно від сфери впливу, у податковій політиці вибудовуються окремі цілі, що спонукають до формування її різних видів (рис. 1).

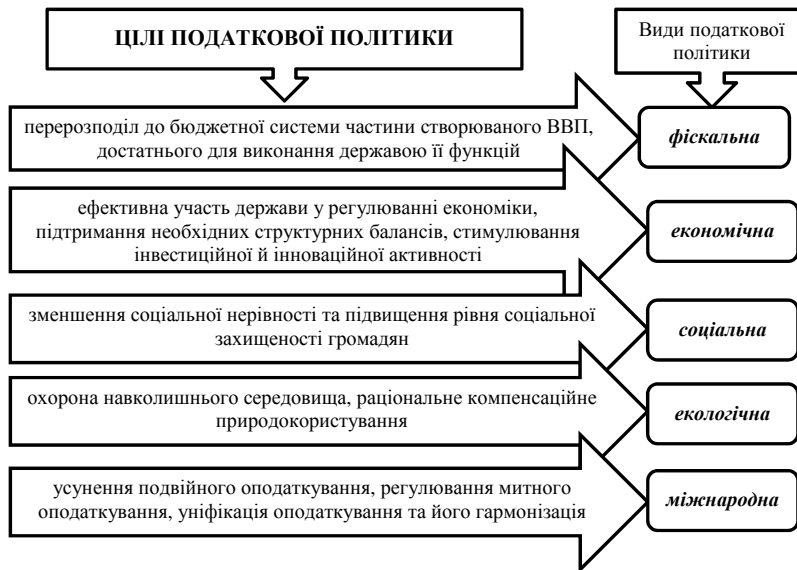

Рис. 1. Види та цілі податкової політики

Тобто, функціонуючи в межах визначених видів, податкова політика відрізняється арсеналом активно використовуваних стимулюючих інструментів і обмежень. А ще, залежно від пріоритетів й інтересів держави, виокремлюють різні типи, форми, моделі та методи податкової політики.

Таким чином, у контексті повоєнної відбудови економіки України, слід враховувати означені можливості та перспективи податкової політики.

Мета дослідження. Трансформація фінансово-економічного середовища України, викликана глибинною пандемічною кризою та повномасштабним вторгненням, вимагає наразі нових підходів у всіх сферах діяльності. І однією з пріоритетних має стати сфера оподаткування. Зокрема – розробка податкової політики нової формації, що характеризуватиметься багатовекторністю реалізації. Адже, окрім суто фінансних цілей, податкова політика повинна стати дієвим інструментом спонукання соціально-економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світовій практиці відомо чотири типи податкової політики:

- фінансовий – передбачає концентрацію уваги на досягненні максимального фінансового ефекту та пріоритетність фінансової функції над усіма іншими функціями податків, що досягається за рахунок максимальної податкової навантаженості;

- фінансово-розподільний – має на меті поєднання максимального податкової навантаженості з перерозподілом значної частини ВВП за допомогою податків у соціальну та виробничу сфери;

- регулюючий – акцентує увагу на заходах з посилення регулюючої функції з метою стимулювання економічного розвитку;

–фіскально-конкуруючий–спрямований на стимулювання залучення економічних суб'єктів під власну фіскальну юрисдикцію за рахунок створення податкових преференцій в порівнянні з іншими країнами (особливі економічні зони, офшори) та передбачає балансування фіскальної (середнє податкове навантаження) та регулюючої (стимулювання пріоритетних галузей і видів діяльності) функцій податків.

Українська податкова політика характеризується високим рівнем фіскалізації та низькою соціалізацією. Однак саме на необхідності активізації соціальної функції податків науковці активно заговорили під час локдауну, викликаного пандемією COVID-19. І нині, у період воєнного стану та значних кризових структурних зрушень у вітчизняній економіці, практика провадження податкової політики має бути сконцентрована саме на соціальних аспектах провадження, аби позитивно вплинути на соціально-економічний розвиток держави.

Серед сучасних вітчизняних науковців ідею соціалізації податків активно розвиває Л. Баранник, зауважуючи: «...це тривалий процес перебудови багатьох принципів державного регулювання й сприймання податку державою та суспільством як дещо іншого, ніж наразі прийнято розуміти під словом «податок». Це – виховання іншої «податкової культури», що має призвести до створення сприятливого податкового клімату, при якому не виникає бажання уникнути сплати. Хоча, звісно, така ситуація скоріше є ідеалізацією, і навряд чи можлива в найближчому майбутньому в нашій країні. Податки мають служити інструментом для регулювання розвитку всього суспільства. Соціалізація податків є одним із принципів ефективного податкового регулювання» [7, с. 18].

Варто зауважити, що наразі перед урядом України стоїть надважливе завдання: побудова ефективної національної податкової політики та формування податкової системи з урахуванням нових викликів розвитку економічного середовища та запитів суспільства. І в даному контексті варто зауважити на перегляді загальних акцентів: з фіскальних на регулюючі, зорієнтованих на соціалізацію податкової системи й оподаткування. А вже соціальні вектори функціонування податкової політики й акценти побудови та розвитку податкової системи, вимагають зміни суспільної свідомості.

Зважаючи на означене, раціонально зауважити, що економічні та політичні трансформації, наведені вище, повинні призвести до перегляду розуміння призначення податків. Тому доцільно їх розглядати як багатофункціональний інструмент, ефективно застосування якого сприятиме соціально-економічному розвитку суспільства. При цьому ефективне використання соціальної функції полягатиме в оптимізації податкового навантаження на різні групи платників податків з різними обсягами доходів.

Однак зауважений вектор є доволі складним для реалізації: соціальні цілі податкової політики досягаються через фінансування послуг, затребуваних суспільством, а відтак реалізація соціальної функції держави передбачає фінансову підтримку соціально незахищених груп населення: пенсіонерів, сиріт, безробітних, багатодітних сімей, молоді, інвалідів. Тобто у стратегічній перспективі векторами реалізації податкової політики з метою соціально-економічного розвитку сучасного суспільства мають стати позафіскальні цілі, до яких, зокрема, відносяться:

- сталий розвиток держави на основі проведення структурних реформ;
- фінансово-економічна, екологічна, енергетична, товарна безпека розвитку держави, бізнесу та громадян і сприятливі умови для розвитку підприємництва;
- макроекономічна стабільність за високих стандартів життя та належного рівня розвитку територіальних громад;
- ефективність функціонування соціальних сфер діяльності: освіта, наука, медицина, соціальне забезпечення.

Зосереджуючись на провадженні податкової політики у динамічних економічних умовах, що властиво нині Україні, слід зацентрувати увагу на необхідності досягнення нею оптимального змісту за існування фундаментальних суперечностей між сталими темпами економічного зростання та дестимулюючими ефектами, спровокованими чинними податками.

Наразі зазначені розбіжності призводять до викривлення стимулів до праці та підприємницької діяльності економічних агентів, негативно впливають на розподіл обмежених господарських ресурсів, сприяють зростанню рівня тіньової економіки. Частково це викликано зарегульованістю податкових процесів, що призводить до надмірного рівня оподаткування, відтоку капіталу підприємств, зниження обсягу інвестицій тощо.

Оскільки саме податкове навантаження є одним із вимірників ефективності податкового регулювання в державі, важливо, щоб воно відповідало рівню податкоспроможності платників і територій. Адже високий рівень податкового навантаження зменшує економічну активність, сприяє переміщенню капіталу за кордон, сповільнює темпи росту валового внутрішнього продукту. А занижений є причиною недоотримання коштів бюджету усіх рівнів та їхньою нездатністю фінансувати програми економічного та соціального розвитку (рис. 2).

Рис. 2. Рівень податкового навантаження в Україні у 2019–2024 рр., % [8]

Рівень податкового навантаження в Україні у 2019–2024 рр. варіювався від 25,1% у 2023 р. до 27,3% у 2024 рр. Причому загальне зростання за досліджуваний період склало 0,4 відсоткових пункти, що є свідченням надмірного державного регулювання використовуваних інструментів податкової політики.

Одна з найбільших проблем в Україні полягає у нерациональності надання податкових пільг. І якщо взяти до уваги період до впровадження воєнного стану та на перший рік війни, то лише у 2019 р. державний бюджет недоотримав еквівалент 1,3 млрд дол. (3,4% доходів) через надання пільг. За останні 5 років загальні втрати державного бюджету від пільг становлять 6,4 млрд дол. При цьому, якщо у 2019–2021 рр. обсяг податкових пільг, а отже, і втрат бюджету від них, знижувався, то з 2023 р. він почав зростати. (рис. 3).

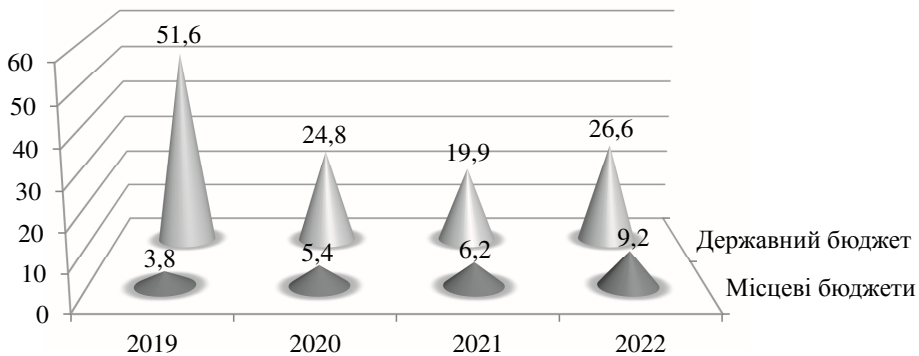

Рис. 3. Втрати бюджетів від надання податкових пільг, млрд грн [9, с. 8]

Недоотримання коштів внаслідок застосування низки податкових пільг є досить відчутним як на рівні державного, так і для місцевих бюджетів.

Однак нині, в умовах затяжних військових дій і катастрофічної деструктуризації економіки, податкові пільги є необхідними. Та найголовніше в питанні надання й ефективності податкових пільг – хто та за яким принципом їх має отримувати, адже в Україні досі відсутня чітка політика їх надання. Окремо варто згадати і про відсутність системи моніторингу впливу пільг, що не дає можливості оцінити ефект від їх запровадження. Означені недоліки характеризуються низкою негативних наслідків для публічних фінансів та економіки загалом. А ще такий підхід потребує особливої уваги з боку податкової політики, зокрема в період кризи та в умовах обмежених фінансових ресурсів держави. Тож усі пільгові ініціативи повинні бути обґрунтовані, а очікуваний ефект від їх реалізації має переважати понесені бюджетні чи організаційні втрати.

Тобто сучасними проблемами провадження податкової політики в Україні залишаються: складність і суперечливість податкового законодавства, внесення частих і численних змін до Податкового Кодексу України, що порушує принцип стабільності податкового законодавства; надмірне та нерівномірне податкове навантаження на платників податків, що не стимулює до розвитку підприємницької та іншої діяльності; конфлікти між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків; тінізація економіки через уникнення оподаткування.

На сьогодні роль податків як регулятора економіки зростає. Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. Так, звільняючи від оподаткування суми, що йдуть на технологічний розвиток виробництва, а саме на інновацію та модернізацію,

держава сприяє науково-технологічному потенціалу. Таким чином, держава через регулювання податками може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку. Податкова політика держави має забезпечити виконання таких завдань, як встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, та забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб.

У сучасних умовах для оптимізації фінансової й економічної ситуації доцільним є, перш за все, створення передбачуваної та збалансованої бюджетної та податкової політики, спрямованої на реалізацію пріоритетів економічного розвитку. Для зазначеного слід забезпечити передбачуваність проваджуваних податкових реформ, а також поінформованість громадян і бізнесу про дії влади. Відповідно, зазначені кроки матимуть на увазі покращення якості надання державних послуг, посилення контролю за витратами бюджету, повноцінну реалізацію принципу прозорості та відкритості бюджетного процесу, забезпечення ефективного управління державним боргом і зниження фіскальних ризиків тощо.

Відтак формування податкової системи та розробка податкової політики не можуть бути спонтанними непрогнозованими процесами, оскільки контроль з боку держави має забезпечити вдосконалення такого складного продукту еволюції, як податкова система, яка зумовлює необхідність регулювання незалежно від об'єктивних чинників податкової політики.

Загострення диференціації соціального й економічного розвитку регіонів, а відтак і однією з найважливіших проблем становлення ринкової економіки держави на засадах інтеграції в європейський цивілізаційний простір. Тому, враховуючи означену потребу, варто означити актуальні напрями оптимізації податкової політики і контексті соціально-економічного розвитку України (рис. 4).

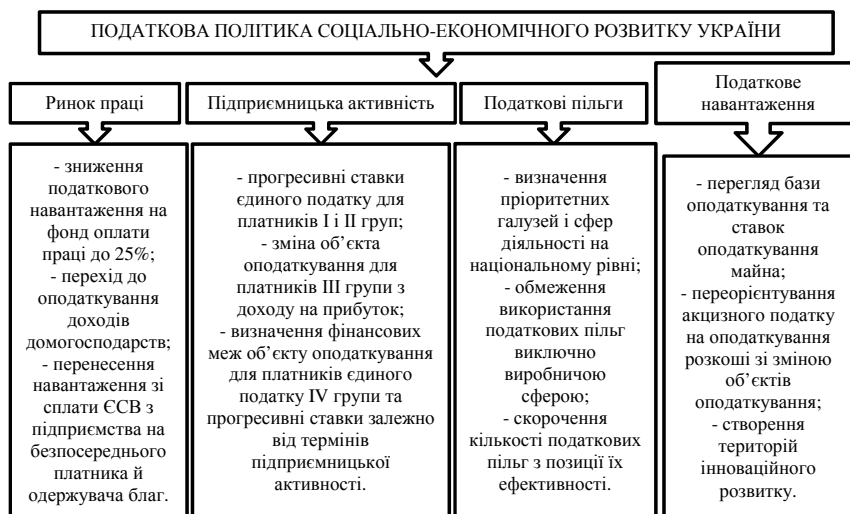

Рис. 4. Перспективні напрями розвитку податкової політики в контексті соціально-економічного розвитку України

Джерело: розроблено автором

Зважаючи на охарактеризовані вище аспекти незадовільного рівня податкового навантаження, слід означити напрями впливу податкової політики на ринок праці. До таких, зокрема, варто віднести наступні:

- поступове зниження навантаження на фонд оплати праці до 25% і введення інституту оподаткування домогосподарств;
- перехід від оподаткування доходів фізичної особи до оподаткування доходів домогосподарств.

На окрему увагу заслуговує й оподаткування підприємницької діяльності за спрощеною системою. В умовах ринкової економіки саме підприємництво є головною рушійною силою економічного та соціального розвитку. Відтак держава, за допомогою податкової політики, може сприяти зростанню ділової активності усіх суб'єктів господарювання, координувати інвестиційні потоки, зосереджувати їх на розвитку пріоритетних галузей, постійно впливати на структурні зміни в економіці.

Актуальним питанням сучасного етапу розвитку національної економіки є державне сприяння функціонуванню малого підприємництва. На жаль, у вітчизняному законодавстві зовсім не використовуються пільги, орієнтовані на розвиток малих підприємств (наприклад, застосування прогресивних ставок оподаткування залежно від величини податкової бази, встановлення неоподатковуваного мінімуму доходів та ін.). Саме тому податкова політика не може претендувати на статус ефективної, якщо вона не враховує оптимальної межі податкового навантаження на конкретного виробника і на економіку в цілому. Перекладення податкового тягаря на законослухняні підприємства та громадян негативно відображається на показниках їх ефективності, адже вони не зацікавлені у нарощуванні виробництва через податковий тиск держави, і показниках споживання населення.

Саме тому серед потенційних напрямів оптимізації податкової політики щодо підприємницької діяльності слід виокремити:

- зміна об'єкту оподаткування єдиним податком з доходу на прибуток для платників III групи;
- впровадження прогресивної шкали податку для платників єдиного податку I і II груп;
- встановлення фінансового обмеження по прибутку для платників єдиного податку IV групи з одночасним зниженням ставок податку.

На окрему увагу з позиції оптимізації заслуговує і діюча система податкових пільг. Загалом для того, щоб збільшити ефективність пільгового оподаткування та не допустити зростаючої тенденції втрат бюджету, пов'язаних з наданням податкових преференцій у майбутньому, необхідно:

1. Уточнити перелік національних економічних пріоритетів розвитку для визначення сфер і галузей економіки, застосування податкових пільг в яких матиме максимальний економічний або соціальний ефект;
2. Переглянути перелік і кількість податкових пільг, скасувати неефективні, які призводять до значних втрат бюджету;
3. Створити систему моніторингу втрат бюджету від надання податкових пільг та їх порівняння зі зростанням ВВП;

4. Підвищити фіскальну і соціальну-економічну ефективність податкових пільг;
5. Передбачити відповідальність керівників підприємств і установ за нецільове використання податкових пільг.

6. Впорядкувати механізм надання пільг в інноваційній сфері, що характеризуються значним потенціалом щодо зростання інновацій в країні, шляхом їх диференціації за видами наукової і виробничої спеціалізації, термінами функціонування, метою діяльності, враховуючи регіональний критерій.

7. Запровадити механізм спеціальних індивідуальних рахунків, згідно з яким підприємство з метою забезпечення цільового використання коштів на інноваційну діяльність сплачує податки в повному обсязі, проте перераховує частину податку на власний спеціальний рахунок, витрачання коштів із якого може здійснюватися лише на інвестиційні та інноваційні потреби.

8. Використовувати податкові пільги саме у виробничій сфері та обмеження податкових преференцій в фінансовій і торговельній сферах тощо.

Створення дієвої системи контролю отримання та використання податкових пільг, а також їх розширення, оцінка порівняльної ефективності досягнення поставлених цілей за допомогою різних варіантів надання податкових пільг та в поєднанні з іншими інструментами державного регулювання сприятиме ефективному регулюванню економічних і соціальних процесів в державі.

Податкова політика, спрямована на соціально-економічний розвиток, на перспективу має бути зосереджена на чотирьох напрямках: ринок праці, підприємницька активність, податкові пільги та податкове навантаження. Усі вони взаємопов'язані між собою та перебувають у тісній взаємозалежності.

Використання на практиці означених шляхів оптимізації впливу податкової політики дозволить посилити позитивні тенденції розвитку держави за рахунок зниження рівня податкового навантаження, оптимізації системи податкових пільг, а також стимулювання підприємницької діяльності та врегулювання ефективності функціонування ринку праці.

Таким чином, умови провадження Україною фінансово-економічної діяльності в динамічному середовищі глобалізаційних змін, у складних умовах воєнного стану, вимагають виважених і водночас інноваційних підходів в оподаткуванні, зокрема – у сфері реалізації податкової політики держави, що має на меті забезпечення активного соціально-економічного розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Руденко Ю.М. Сутність податкової політики держави на вплив громадянського суспільства на її вироблення та реалізацію. *Держава та регіони*. 2017. № 3 (59). С. 94–99.
2. Касьяненко Л. М., Чайка В. В. Теоретико-правові засади визначення поняття «податкова політика». *Фіскальна політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки*: збірник тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 24 листоп. 2017 р.). Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. С. 271–273.
3. Чайка В. В. Податкова політика України: теоретико-правовий аспект : монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2017. 348 с

4. Зельдіна О. Напрями модернізації податкової політики України. *Юридична Україна: фінанси, податки, бюджет*. 2017. № 2–34/2017. С. 103–110.
5. Крисоватий А.І. Податкова політика України: концептуальні засади теорії і практики : дис. ... докт. екон. наук. Київ, 2006. 437 с.
6. Баранник Л. Б. Соціалізація податків як принцип ефективного податкового регулювання в ринковій економіці. *Формування ринкових відносин*. 2013. № 9. С. 15–20.
7. Доходи. Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes> (дата звернення 27.03.2025)
8. Марчак Д., Маркуц Ю. Податкові пільги. Кого та в якому обсязі субсидує Україна через надання податкових пільг? Аналітичний звіт. Київська школа економіки. К., 2020. URL: https://kse.ua/wpcontent/uploads/2020/12/CPFG-Podatkovyi-pilgi_doslidzhennya_30.11-1.pdf (дата звернення 20.03.2025)

References:

1. Rudenko Y.M. (2017) The essence of the state tax policy on the influence of civil society on its development and implementation. *State and Regions*, 3 (59), 94–99.
2. Kasyanenko L.M., & Chaika V.V. (2017) Theoretical and legal principles of defining the concept of «tax policy». *Fiscal Policy: Theoretical and Practical Aspects of Legal Science: Collection of Abstracts of the International Scientific and Practical Conference (Irpın, November 24, 2017)*. Vinnytsia: Nilan LTD, 271–273.
3. Chayka V.V. (2017) Tax policy of Ukraine: theoretical and legal aspect: monograph. Irpin: University of the SFS of Ukraine, 348 p
4. Directions of modernization of the tax policy of Ukraine. *Legal Ukraine: finance, taxes, budget*. 2017, № 2-34/2017, 103-110.
5. Krysovaty A.I. (2006) Tax policy of Ukraine: conceptual foundations of theory and practice: Doctor of Economics. Kyiv, 437 p.
6. Barannik L. B. (2013) Socialization of taxes as a principle of effective tax regulation in a market economy. *Formation of market relations*, 9, 15-20.
7. Revenues. Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes> (accessed March 30, 2025).
8. Marchak D., & Markuts Y. (2020) Tax privileges. Whom and to what extent does Ukraine subsidize through tax privileges? Analytical report. Kyiv School of Economics. K. URL: https://kse.ua/wpcontent/uploads/2020/12/CPFG-Podatkovyi-pilgi_doslidzhennya_30.11-1.pdf